УДК 78.035.27:784.9(450)(09) https://doi.org10.31652/3041-1017-2025(5-2)-32

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ІТАЛІЙСЬКОЇ ШКОЛИ BEL CANTO: ВІД ТЕОРІЇ ДО СУЧАСНОЇ ВОКАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Тетяна Белінська [1], Наталія Лановенко[1], Світлана Басовська [1], Марія Червоній [1]

[1]Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця, Україна Україна

Анотація

У статті здійснено ґрунтовний аналіз становлення та розвитку мистецтва bel canto – феномену європейської вокальної культури, що виник у контексті зародження оперного жанру наприкінці XVI століття. Bel canto розглядається як багатогранна система, що поєднує в собі технічну досконалість, природність звуковидобування, виразність та високу художню чутливість. Автори зосереджуються на історичних передумовах формування вокальної техніки, яка досягла апогею у XVII–XVIII століттях. Розглянуто основні принципи вокальної методики провідних представників італійської школи: П’єтро Тозі, Джованні Баттісти Манчіні, династії Гарсія (батька та сина), Джованні Баттісти Ламперті та Камілло Еверарді. Аналізується педагогічна спадщина кожного з них, зокрема підходи до розвитку дихання, регістрової рівноваги, артикуляції, дикції та акторської виразності. Обґрунтовано, як принципи bel canto – дихальна опора, legato, портаменто, appoggio, lotta vocale та інші – стали не лише основою класичної вокальної школи, але й адаптувались до потреб сучасної вокальної освіти у жанрах естрадного співу, джазу, мюзиклу.

У підсумку bel canto постає як унікальна естетична та методична система, що інтегрує культурні, анатомо-фізіологічні та психологічні аспекти навчання співу. Її засади зберігають універсальну цінність у XXI столітті та сприяють підготовці конкурентоспроможних вокалістів на міжнародному рівні.

Ключові слова: bel canto, класична вокальна школа, сучасна вокальна практика, педагогічна спадщина, навчання співу, вокальна методика, оперне мистецтво.

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC 78.035.27:784.9(450)(09) https://doi.org10.31652/3041-1017-2025(5-2)-32

THE PEDAGOGICAL HERITAGE OF THE ITALIAN SCHOOL OF BEL CANTO: FROM THEORY TO CONTEMPORARY VOCAL PRACTICE

Tetiana Belinska[1], Natalia Lanovenko[1], Svitlana Basovska[1], Maria Chervonii [1]

[1]Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

Abstract

The article provides a thorough analysis of the formation and development of bel canto art, a phenomenon of European vocal culture that emerged in the context of the birth of the opera genre at the end of the sixteenth century. Bel canto is seen as a multifaceted system that combines technical perfection, natural sound production, expressiveness and high artistic sensitivity. The authors focus on the historical background of the vocal technique, which reached its peak in the seventeenth and eighteenth centuries. The basic principles of vocal technique of the leading representatives of the Italian school are examined in detail: Pietro Tosi, Giovanni Battista Mancini, the Garcia dynasty (father and son), Giovanni Battista Lamperti and Camillo Everardi. The author analyses the pedagogical heritage of each of them, including approaches to the development of breathing, register balance, articulation, diction and actor's expressiveness. It is shown how the principles of bel canto - breathing support, legato, portamento, appoggio, lotta vocale and others - have become not only the basis of the classical vocal school, but also adapted to the needs of modern vocal education in the genres of pop singing, jazz, and musical.

As a result, bel canto emerges as a unique aesthetic and methodological system that integrates cultural, anatomical, physiological and psychological aspects of singing training. Its principles retain their universal value in the XXI century and contribute to the training of competitive vocalists at the international level.

Keywords: bel canto, classical vocal school, contemporary vocal practice, pedagogical heritage, singing training, vocal methodology, opera art.

Постановка наукової проблеми. Дослідження педагогічної спадщини італійської школи bel canto, її теорії та інтеграції в сучасну вокальну практику є надзвичайно актуальною проблемою для музичної педагогіки та виконавства. Ця актуальність зумовлена низкою факторів, що варіюються від пошуку фізіологічно здорових технік співу до відповіді на виклики, які стоять перед оперним мистецтвом у XXI столітті. Якщо педагоги XVII-XIX століть покладалися на емпіричний досвід та слуховий контроль, то сучасні викладачі можуть візуалізувати процеси, що відбуваються в гортані, аналізувати спектр голосу та об'єктивно оцінювати ефективність тих чи інших вправ. Вивчення трактатів старих майстрів у поєднанні з сучасними науковими дослідженнями дозволяє створити оновлену, науково обґрунтовану методику навчання співу, що базується на перевірених часом принципах.

Попри те, що школа bel canto асоціюється переважно з оперним мистецтвом, її фундаментальні принципи є універсальними. Правильне дихання, свобода голосового апарату, вміння керувати динамікою та тембром є основою для будь-якого вокального жанру, включно з камерною музикою, ораторією і навіть якісним естрадним співом. Сучасні педагоги успішно адаптують вправи школи bel canto для розвитку голосів, що працюють у різних стилях, доводячи її гнучкість та неперевершену ефективність.

Звернення до педагогічної спадщини італійської школи bel canto сьогодні – це не просто данина історії, а нагальна потреба, продиктована прагненням зберегти здоров'я співаків, відродити високі стандарти вокальної майстерності та збагатити сучасну виконавську практику фундаментальними знаннями про природу та можливості людського голосу. Дане

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

дослідження зумовлена низкою суперечностей: між високим попитом на здорову та технічну вокальну манеру і недостатнім використанням у сучасній педагогічній практиці перевірених часом принципів школи bel canto; між універсальністю фізіологічних законів фонації, що лежать в основі bel canto, та хибним уявленням про цю школу як про вузькоспеціалізовану, придатну лише для виконання класичного оперного репертуару; між фрагментарністю наявних знань про методи старих італійських майстрів та необхідністю їх цілісного, систематизованого аналізу для адаптації до потреб сучасних виконавців. Тому дослідження теоретичних засад і практичних методів видатних італійських педагогів школи bel canto та визначення їхнього значення для сучасності є важливим науковим завданням. Його вирішення дозволить збагатити сучасні методики вокального навчання, озброїти педагогів та співаків ефективними інструментами для досягнення високого рівня майстерності при збереженні здоров'я голосового апарату, а також сприятиме передачі безцінної частини світової музично-педагогічної спадщини..

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження акцентують на збереженні традиційних технік вокальної школи XVII–XIX століть і адаптації їх до сучасних методик викладання співу.

Кузьмічова В.А. відзначає, що першою європейською школою вокального мистецтва, що історично виникла на початку XVII ст., була Італійська національна школа співу, яка розподілялась на Венеціанську оперну школу та Неаполітанську оперну школу. Венеціанська оперна школа, очолювана Клаудіо Монтеверді (1567–1643), стала головним підґрунтям у формуванні італійської вокальної школи «bel canto», що в перекладі означає плавний, широкий, гарний спів, в основі якого лежить кантилена. Саме в італійській школі беруть свій початок всі вокальні терміни і поняття, основні елементи технології оперного співу, які застосовуються у вокальному мистецтві всього світу і сьогодні [6].

У працях Річарда Міллера [16] проаналізовано важливість анатомо-фізіологічного підходу до техніки bel canto, що враховує взаємозв'язок між диханням, резонансом і артикуляцією. У сучасних дослідженнях Джеймса Старка [12] висвітлено детальний аналіз історичних трактатів. Старк розвінчує багато міфів навколо bel canto і доводить, що його ключові принципи (зокрема, техніка дихання) були послідовними та фізіологічно обґрунтованими.

Дослідження історії зародження та розвитку стилю bel canto в історико-культурному контексті, а також його естетичного сприйняття та художніх тенденцій присвячено праці Золотарьової М. Р. [4]. Бень С. [1] здійснив аналіз мистецтва bel canto як історико-культурної «тези» та її розвитку в оперному вокальному мистецтві різних національних шкіл. Шафарчук Т.Г. [7] розглядає питання у педагогічному контексті – формування навичок співу bel canto здобувачів мистецької освіти у процесі вокальної підготовки.

Отже, сучасні дослідження відзначають не лише збереження класичних принципів bel canto, але й їх трансформацію відповідно до потреб XXI століття..

Мета статті є комплексне дослідження процесу становлення та розвитку італійської школи bel canto як цілісної естетико-педагогічної системи, що сформувалася на перетині музично-виконавських, анатомо-фізіологічних та драматургічних практик. У фокусі аналізу – методичні засади провідних вокальних педагогів XVII–XIX століть (П'єтро Тозі, Джованні Баттіста Манчіні, династії Гарсія, Джованні Баттіста Ламперті та Камілло Еверарді), з акцентом на їхній внесок у формування фундаментальних принципів класичної вокальної школи та визначення їх актуальності в контексті сучасної вокальної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Зародження мистецтва «прекрасного співу», відомого як бельканто, тісно пов'язане з виникненням оперного жанру наприкінці XVI століття. Опера, яка поєднала музику, драму та вокальну майстерність, стала ідеальним середовищем для розвитку нових вокальних технік. У XVII–XVIII століттях мистецтво вокалу досягло небувалого розквіту, значною мірою завдяки видатним співакам-кастратам, чий унікальний голосовий діапазон і технічна досконалість вражали слухачів.

Юнаки, які в період статевого дозрівання проходили хірургічне втручання з метою збереження високого голосу, отримували

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

фундаментальну музичну освіту у провідних консерваторіях Європи. Навчання починалося в ранньому віці та могло тривати від 6 до 10 років. Велика увага приділялася розвитку дихальної техніки, контролю голосу, артикуляції та виконанню складних вокальних вправ, що дозволяли розвинути вражаючу гнучкість і силу голосу. Завдяки наполегливій праці та дорослим легеням співаки-кастрати досягали виняткової вокальної майстерності, що дозволяло їм виконувати надзвичайно складні мелодійні партії з віртуозною легкістю [14].

Таке інтенсивне поєднання хірургічного збереження високого тембру і послідовного музично-педагогічного «шліфування» створювало феноменальний голос, який був основою їхньої вражаючої кар'єри в оперній традиції bel canto.

Уперше в історії вокального мистецтва технічне вдосконалення голосу набуло такого значного значення: розвиток вокальних методик став предметом глибокого вивчення, осмислення та поступового вдосконалення. Співаків навчали не лише бездоганному володінню голосом, а й здатності втілювати складні драматичні образи, передавати широкий спектр емоційних станів. Відомо, що вокальне мистецтво має потужний культуротворчий і людинотворчий потенціал і є одним із впливових засобів розвитку особистості [2]. Це перетворило бельканто з простого виконавського прийому на цілісну естетичну систему, яка стала основою подальшого розвитку європейської вокальної школи.

Важливу роль у становленні та розвитку цієї естетичної системи відіграли видатні вокальні педагоги епохи, які, поєднуючи глибокі знання анатомії голосу з музичною виразністю та елементами акторської майстерності, заклали міцний фундамент класичної вокальної освіти – традиції, що зберігає свою актуальність і в наш час.

У XVIII столітті серед найвідоміших вокальних шкіл вирізнялися Болонська, заснована Франческо Пістоккі зі своїм учнем Антоніо Бернаккі, та Неаполітанська, пов'язана з ім'ям Ніколо Порпори. Хоча жоден із них не залишив теоретичних трактатів, Порпора створив велику кількість вокальних вправ і саме за його "листком" (foglio) навчався знаменний кастрат Каффареллі (Гаетано Майорано).

Болонська школа дала світові таких відомих співаків, як Конті, Феррі, Рафф і відомий педагог П'єтро Тозі (1723). Останній був кастратом-сопраністом і автором фундаментальної праці Opinioni de' cantori antichi e moderni – першого повного трактату про вокальну методику, що суттєво вплинув на розвиток вокальної педагогіки [21].

Розглянемо основні педагогічні принципи П'єтро Тозі: злиття грудного і головного регістру для досягнення рівного, чистого звучання без носових або горлових домішок; стійка, врівноважена постава під час співу для збереження підтримки та потужності; обов'язкове сольфеджіо на початкових етапах (якщо учень починає вокалізувати надто рано – це невірно з педагогічної точки зору); гарна дикція як основа виразності й артикуляції; навчання Forte перед Piano – той, хто вміє співати голосно, з легкістю «сяде» тихо. Portamento – точний перехід між нотами з плавним зв'язком і правильною підтримкою дихання; вправи – єдиний шлях до вокального успіху [23]. Тозі також категорично відкидав фальцетний спів як основний, наполягаючи на опорі голосу на діафрагму та однаковій підтримці, як у Forte, так і в Piano, щоб зберегти силу і безпеку звучання.

Аналіз методики П'єтро Тозі дозволяє стверджувати, що він став одним із піонерів епохи bel canto, заклавши методичну основу, яка й сьогодні залишається вірною традиції класичної вокальної педагогіки.

Яскравим представником болонського педагогічного напряму bel canto був Джованні Баттіста Манчіні (1714-1800). Він здобув вокальну освіту в школі Антоніо Бернаккі в Болоньї та накопичив значний педагогічний досвід, ставши одним із провідних майстрів свого часу.

У своїх Pensieri e riflessioni pratiche sopra il canto figurato (Відень, 1774) [10] Манчіні чітко розділяє вокал на два основні регістри – грудний та головний (falsetto), зазначаючи: «Голос у природному стані зазвичай ділиться на два регістри: один називається грудним, інший – головним або фальцетом. Кажу «зазвичай», бо трапляються рідкісні випадки, коли деякі люди мають дар виконувати все лише грудним голосом» [14].

Манчіні заперечує усталену думку, що bel canto на високих нотах будувався виключно

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

на фальцеті. Він стверджує, що певні співаки могли співати весь діапазон у грудному регістрі, хоча такі випадки були винятковими. Також Манчіні наголошує, що регістровий дисбаланс – коли один регістр (головний або грудний) перевершує інший – є поширеною проблемою. Він рекомендує педагогам цілеспрямовано вирівнювати діапазон, укріплюючи слабший регістр до рівня сильнішого: «Головний голос потребує допомоги, ... щоб зробити його рівним грудному» [12].

Для досягнення цілості звучання (legato) Манчіні зосереджував увагу на розвитку грудного регістру – щоб кожне слово звучало чітко, «велично» і «округло», як того вимагали традиції Болоньї та учителі на кшталт Тозі. Окрема увага приділялась диханню: він вводить поняття «мистецтво дихання», наголошуючи на важливості економного й повільного використання повітря для чистого звучання.

Італійська школа bel canto стала колискою видатних вокальних педагогів, серед них – Фрагаліво Ламперті, Камілло Еверарді, Уго Мазетті, а також династія Гарсія: батько – Мануель Гарсія-старший (1775-1832), син – Мануель Гарсія (1805-1906) та доньки – Марія Малібран (1808-1836) і Поліна Віардо (1821-1910). Ці митці заклали основи світового оперного мистецтва кінця XVIII XIX ст. [11].

Мануель Гарсія-старший – іспанський тенор, композитор, співак, імпресаріо та педагог, який сприяв поширенню італійської опери в Іспанії й за кордоном – включаючи Париж, Неаполь, Лондон, Нью Йорк та Мехіко.

Він поставив оновлену школу співу, підкреслюючи силу грудного голосу («Voce di petto, sì!») [18].

Мануель Гарсія-молодший (1805-1906) – удосконалив методику школи батька, обґрунтував її з погляду анатомії й фізіології голосу – видав «École de García» (1840–47) та «Mémoire sur la voix humaine» (1841), запропонував термін coup de la glotte для охарактеризування техніки точного початку звуку [19].

У 1854 році винайшов ларингоскоп – перший прилад для візуалізації голосових зв’язок, опублікував результати у 1855 році (“Observations on the Human Voice”). Він був першим, хто успішно оглянув голосові зв’язки живої людини, показавши їхню поведінку в режимі "грудного" та "фальцетного" регістрів.

Розглянемо підтверджений і збережений науковий внесок династії Гарсія в контексті сучасної вокальної педагогіки.

Італійська школа bel canto, втілена у виконавській та педагогічній практиці династії Гарсія, стала наріжним каменем сучасних методик постановки голосу. Її засадничі принципи – природність звуковидобування, надійна повітряна опора, легкість артикуляції та технічна свобода – залишаються незамінними у навчанні вокалу незалежно від жанрової специфіки.

Мануель Гарсія-син уперше поєднав вокальну практику з досягненнями анатомії та фізіології, дослідив функціонування голосових зв’язок за допомогою винайденого ним ларингоскопа. Його підхід започаткував науковий напрям у вокальній педагогіці, що активно впроваджується у професійну мистецьку освіту й донині.

Принципи bel canto – контроль дихання, збалансованість регістрів, виразне фразування – успішно адаптуються до вимог сучасних музичних жанрів: естради, джазу, мюзиклу. Саме завдяки спадщині школи Гарсія викладачі здатні гнучко та ефективно працювати з голосами різної природи та стилістики.

Учні Гарсії заснували вокальні школи у Великій Британії, Франції, Німеччині, США.

У центрі філософії bel canto – розвиток природного, нефорсованого звучання голосу. Цей принцип набуває особливої ваги в умовах сучасного музичного середовища, де збереження індивідуальності виконавця стає визначальним чинником творчого успіху.

Отже, внесок італійської школи bel canto та династії Гарсія має тривалу й універсальну цінність – від академічної класики до поп-культури, від традиційної сцени до інноваційних вокальних практик.

Видатна вокально-методична діяльність Джованні Баттіста Ламперті (1839–1910), представника італійської школи bel canto, яскраво відобразилася у його ґрунтовних працях з мистецтва співу. Найзначущими серед них є: «The Technics of Bel Canto» (1905) – ключовий посібник, що систематизував принципи дихання, підтримки та артикуляції [15]; численні збірки вокалізів і сольфеджіо, котрі стали навчальними стандартами для викладачів і студентів. У цих працях Ламперті поєднав теоретичні знання з практичними вправами,

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

спрямованими на розвинення природного тембру голосу й технічної свободи.

Джованні значно надихнувся концепціями доктора Мандля, що акцентували увагу на «глибинному» грудному та діафрагмальному диханні. Він наголошував, що дихання має бути без участі ключиць і горла, щоб підтримувати природний контроль гортані – це забезпечує стабільність голосу та сприяє рівновазі між інспіраційними й експіраційними м'язами, явище, яке Ламперті називав lotta vocale («вокальна боротьба»). Він також проголосив афоризм: «The breath is the bow» – дихання як лук для голосових зв'язок [13]. Основою всієї системи Ламперті було дихання. Він вимагав від учнів освоєння глибокого, діафрагмального (або, як його ще називають, косто-абдомінального) дихання. Ламперті вважав, що саме такий тип дихання є запорукою якісного, стійкого та керованого вокального звуку.

Розглянемо практичні аспекти дихальних вправ за рекомендацією Ламперті: глибокий вдих через ніс, наповнення легенів без підняття грудей чи напруги – утримання даної позиції (appoggio, «натиск підтримки»), що подовжує фазу вдиху та регулює експірацію; контрольований видих, спрямований на плавний випуск повітря, що зберігає рівномірний тон без напруги; збереження позиції Noble Posture – високі груди, активна нижня діафрагма, розслаблена гортань [20]. Ці вправи формують міцну основу для стабільного, природного й еластичного звучання.

Прийоми Джованні Ламперті: контроль дихання, appoggio, lotta vocale, Noble Posture – залишаються структурною основою не лише класичної вокальної педагогіки, а й сучасних стилів: джазу, мюзиклу, поп естради. Вони забезпечують фізичну підтримку, емоційну виразність і технічне озброєння виконавця.

Синтез європейських вокальних традицій втілив Камілло Еверарді (1825 -1899). Цей унікальний синтез двох полярних систем – науково-аналітичної французької та інтуїтивно-практичної італійської – Еверарді реалізував у своїй надзвичайно успішній педагогічній діяльності.

Видатний вокальний педагог і співак Камілло Еверарді (справжнє ім'я – Каміль-Франсуа Еврар) є унікальною постаттю в історії музичної педагогіки. Бельгієць за походженням, він свідомо обрав для себе італійський псевдонім, що відображало його мистецькі орієнтири. Його рідною мовою була французька, а освітній шлях охоплював навчання у провідних французьких та італійських майстрів. Цей сплав традицій дозволяє фахівцям впевнено називати його одним із найяскравіших представників франко-італійської вокальної школи [5, с. 119].

Камілло Еверарді визнавав виключно грудочеревний тип дихання, а перші уроки вокалу починав із детального пояснення основних технічних аспектів вдиху та видиху. Він наголошував, що під час співу необхідно дихати одночасно через ніс і рот. Атака звуку повинна бути енергійною, але без надмірного напруження голосових зв'язок, інтонація – точною, а дикція – чіткою. Особливу увагу Еверарді приділяв умінню змішувати головне звучання з грудним резонатором, що дозволяло виконувати плавні переходи між регістрами.

Серед фізичних вправ для розвитку дихання Еверарді рекомендував лише одну, яку, до речі, згадували й Ламперті та інші відомі педагоги. Щодня, вранці та ввечері, необхідно виконувати наступну вправу: лежачи на спині, повільно вдихати повітря через ніс і рот до повного наповнення легень, затримати дихання на кілька секунд, а потім якомога повільніше видихати. Видих має бути настільки поступовим, щоб, наприклад, полум'я свічки, поставленої біля рота, залишалося нерухомим. Спочатку цю вправу слід виконувати беззвучно, а згодом – на різні голосні звуки, приділяючи їй від 3 до 5 хвилин, але не доводячи себе до втоми. Еверарді жартома казав, що гарне, тривале дихання для співака так само важливе, як і для водолаза. Його принцип «став голову на груди, а груди на голову» символізував баланс між тілесною підтримкою звуку й активною роботою головного резонатора.

Для сучасної педагогіки засадничі вокальні принципи Камілло Еверарді мають велике значення завдяки поєднанню аналітичного підходу, інтуїції та образної мови викладання. Його методика залишається актуальною й сьогодні, особливо у формуванні вокальної техніки на ранніх етапах навчання та в роботі з академічним співом.

Висновки. Педагогічна система bel canto, сформована в Італії у XVIII–XIX століттях, залишається фундаментальною основою академічного вокального мистецтва. Її ключові

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

принципи – досконале володіння диханням, природна вокальна постановка, розвиток резонаторної системи та художня виразність – не втратили своєї актуальності й у XXI столітті. Аналіз творчої та методичної спадщини представників школи bel canto, зокрема Камілло Еверарді, Джованні Баттіста Ламперті, Мануеля Гарсії, доводить глибину їхніх науково-педагогічних підходів, які інтегруються в сучасну методику викладання вокалу.

Сучасна вокальна практика, зберігаючи засади bel canto, активно поєднує їх із новітніми знаннями в галузі анатомії голосового апарату, психофізіології співу та педагогічної психології. Таким чином, bel canto виступає не лише історичним явищем, а й живим методичним орієнтиром, який трансформується, адаптується та поглиблюється у відповідь на виклики часу, сприяючи високому рівню професійної підготовки вокалістів у різних жанрах академічного та оперного мистецтва.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на зіставлення традицій bel canto з методиками викладання вокалу у різних країнах (німецька, французька, українська школи) з метою виявлення спільних та відмінних рис у формуванні техніки та стилістики виконання, а також вивчення bel canto не лише як вокальної техніки, а й як культурного явища, що вплинуло на розвиток європейської музичної традиції, театру та педагогіки загалом..

Список використаних джерел

1. Бень С. BEL CANTO в еволюції оперного вокального мистецтва: розвиток тези та антитеза. Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського державного університету ім. Лесі Українки та Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Луцьк, 2007. Вип. 1. С. 111-123. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/4064
2. Василевська-Скупа Л.П. Розвиток музично-виконавської культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2015. №42. С. 191-195. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/191-195%20(2).pdf
3. Гринь Л. О. Методичні основи та загально-педагогічні принципи вокального мистецтва. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки: теорія та практика Запоріжжя, 2010. № 2. С. 52-56. URL: https://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/3657
4. Золотарьова М. Р. Традиції формування вокального стилю «bel canto». Збірник наукових праць I Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Голос представників голосомовних професій : актуальні проблеми, досвід та інновації». Харків : ХНПУ, 2019. С.117-121 URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/items/749400e7-3bf4-4306-a9bb-66cae393eb5f
5. Кополовець І. В. Камілло Еверарді та його роль у формуванні київської вокальної школи // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 2 (19). С. 119–125.
6. Кузьмічова В. А. Навчальний посібник з дисципліни «Методика викладання дисциплін за кваліфікацією (вокал)». Частина І. Італійська вокальна школа: шлях від зародження до сучасності. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. С. 6.
7. Шафарчук Т.Г. Формування навичок співу bel canto здобувачів мистецької освіти у процесі вокальної підготовки. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2024. Випуск 214. С. 361-366. URL: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-361-366
8. Explaining "La lotta vocale" by Joseph Shore [Електронний ресурс] URL: https://www.historicaltenors.net/articles/shore/lottavocale.html?utm_source=chatgpt.com
9. Foreman's Historical Perspectives: Controversies – Breathing. (Petersen Voise Studio) [Електронний ресурс]. June 22, 2016. URL: https://petersenvoicestudio.com/2016/06/22/foremans-historical-perspectives-controversies-breathing/?utm_source=chatgpt.com
10. Giambattista (Giovanni Battista) Mancini. Pensieri, e riflessioni pratiche sopra il canto figurato. Vienna. Nella stamparia di Ghelen. 1774. 188 p. URL: https://www.loc.gov/resource/muspre1800.101599/?st=gallery

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

11. James Radomski. Manuel García (1775–1832): Chronicle of the Life of a bel canto Tenor at the Dawn of Romanticism. Chapter 12. García as Teacher. Oxford Academic, 2000. P. 262–280 URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780198163732.003.0012
12. James Stark. Bel Canto: A History of Vocal Pedagogy. Toronto: University of Toronto Press, 1999. 325 p.
URL: https://ru.scribd.com/document/341581024/James-Stark-Bel-Canto-a-History-of-Vocal-Pedagogy-University-of-Toronto-Press-Scholarly-Publishing-Division-1999
13. Lamperti Lesson - The Breath Is The Bow [You Tube]. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ra427P0pedA
14. Martin Hatzinger, MD , Dominick Vöge , Matthias Stastny , Friedrich Moll, MD , Michael Sohn. Castrati Singers – All for Fame. The Journal of Sexual Medicine. Volume 9. Issue 9. September 2012, P. 2233–2237. URL: https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2012.02844.x
15. Marcella Sembrich. The Technics of Bel Canto by G. B. LAMPERTI With the collaboration of MAXIMILIAN HEIDRICH . New York: Q. SCHIRMER 1905. P. 4
16. Miller Richard. The Structure of Singing: System and Art in Vocal Technique. Schirmer Books (Division of Macmillan, Inc.). New York, 1986. 400 p. URL: https://ru.scribd.com/document/227624286/The-Structure-of-Singing
17. Miller Richard. Solutions for Singers: Tools for Performers and Teachers. Oxford University Press, New York, 2004, 286 p.
URL: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9780198036272_A23605733/preview-9780198036272_A23605733.pdf
18. Manuel García (tenor) [From Wikipedia, the free encyclopedia].
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Manuel_Garc%C3%ADa_%28tenor%29?utm_source=chatgpt.com
19. Manuel García (barítono) [From Wikipedia, the free encyclopedia] URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Manuel_Garc%C3%ADa_%28bar%C3%ADtono%29?utm_source=chatgpt.com
20. Petersen Voice Studio [Електронний ресурс]. URL: https://petersenvoicestudio.com/
21. Pier Francesco Tosi [From Wikipedia, the free encyclopedia]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Pier_Francesco_Tosi?utm_source=chatgpt.com
22. The Castrati: A dark corner in music history [You Tube]. URL: https://www.earlymusicsources.com/youtube/castrati?utm_source=chatgpt.com
23. Vocal Pedagogy.com [Електронний ресурс]. URL: https://vocalpedagogy.com/vocal-pedagogue/pier-francesco-tosi/?utm_source=chatgpt.com

References

1. Ben S. BEL CANTO v evoliutsii opernoho vokalnoho mystetstva: rozvytok tezy ta antyteza. Muzykoznavchi studii Instytutu mystetstv Volynskoho derzhavnoho universytetu im. Lesi Ukrainky ta Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P.I. Chaikovskoho. Lutsk, 2007. Vyp. 1. S. 111-123. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/4064
2. Vasylevska-Skupa L.P. Rozvytok muzychno-vykonavskoi kultury maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi vokalnoi pidhotovky. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. 2015. №42. S. 191-195. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/191-195%20(2).pdf
3. Hryn L. O. Metodychni osnovy ta zahalno-pedahohichni pryntsypy vokalnoho mystetstva. Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka Zaporizhzhia, 2010. № 2. S. 52-56. URL: https://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/3657
4. Zolotarova M. R. Tradytsii formuvannia vokalnoho styliu «bel canto». Zbirnyk naukovykh prats I Mizhnarodnoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Holos predstavnykiv holosomovnykh profesii : aktualni problemy, dosvid ta innovatsii». Kharkiv : KhNPU, 2019. S.117-121 URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/items/749400e7-3bf4-4306-a9bb-66cae393eb5f
5. Kopolovets I. V. Kamillo Everardi ta yoho rol u formuvanni kyivskoi vokalnoi shkoly // Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho. 2013. № 2 (19). S. 119–125.

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

6. Kuzmichova V. A. Navchalnyi posibnyk z dystsypliny «Metodyka vykladannia dystsyplin za kvalifikatsiieiu (vokal)». Chastyna I. Italiiska vokalna shkola: shliakh vid zarodzhennia do suchasnosti. Kharkiv : KhNPU imeni H.S. Skovorody, 2018. C. 6.
7. Shafarchuk T.H. Formuvannia navychok spivu bel canto zdobuvachiv mystetskoi osvity u protsesi vokalnoi pidhotovky. Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky. 2024. Vypusk 214. S. 361-366. URL: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-361-366
8. Explaining "La lotta vocale" by Joseph Shore [Elektronnyi resurs] https://www.historicaltenors.net/articles/shore/lottavocale.html?utm_source=chatgpt.com
9. Foremans Historical Perspectives: Controversies – Breathing. (Petersen Voise Studio) [Elektronnyi resurs]. June 22, 2016. URL: https://petersenvoicestudio.com/2016/06/22/foremans-historical-perspectives-controversies- breathing/?utm_source=chatgpt.com
10. Giambattista (Giovanni Battista) Mancini. Pensieri, e riflessioni pratiche sopra il canto figurato. Vienna. Nella stamparia di Ghelen. 1774. 188 r. URL: https://www.loc.gov/resource/muspre1800.101599/?st=gallery
11. James Radomski. Manuel García (1775–1832): Chronicle of the Life of a bel canto Tenor at the Dawn of Romanticism. Chapter 12. García as Teacher. Oxford Academis, 2000. P. 262–280. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780198163732.003.0012
12. James Stark. Bel Canto: A History of Vocal Pedagogy. Toronto: University of Toronto Press, 1999. 325 p. URL: https://ru.scribd.com/document/341581024/James-Stark-Bel-Canto-a-History-of-Vocal-Pedagogy-University-of-Toronto-Press-Scholarly-Publishing-Division-1999
13. Lamperti Lesson - The Breath Is The Bow [You Tube]. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ra427P0pedA
14. Martin Hatzinger, MD , Dominick Vöge , Matthias Stastny , Friedrich Moll, MD , Michael Sohn. Castrati Singers – All for Fame. The Journal of Sexual Medicine. Volume 9. Issue 9. September 2012, P. 2233–2237. URL: https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2012.02844.x
15. Marcella Sembrich. The Technics of Bel Canto by G. B. LAMPERTI With the collaboration of MAXIMILIAN HEIDRICH . New York: Q. SCHIRMER 1905. R. 4
16. Miller Richard. The Structure of Singing: System and Art in Vocal Technique. Schirmer Books (Division of Macmillan, Inc.). New York, 1986. 400 r. URL: https://ru.scribd.com/document/227624286/The-Structure-of-Singing
17. Miller Richard. Solutions for Singers: Tools for Performers and Teachers. Oxford University Press, NewYork, 2004, 286 p. URL: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9780198036272_A23605733/preview9780198036272_A23605733.pdf
18. Manuel García (tenor) [From Wikipedia, the free encyclopedia]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Manuel_Garc%C3%ADa_%28tenor%29?utm_source=chatgpt.com
19. Manuel García (barítono) [From Wikipedia, the free encyclopedia]. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Manuel_Garc%C3%ADa_%28bar%C3%ADtono%29?utm_source=chatgpt.com
20. Petersen Voice Studio [Elektronnyi resurs] URL: https://petersenvoicestudio.com/
21. Pier Francesco Tosi [From Wikipedia, the free encyclopedia] URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Pier_Francesco_Tosi?utm_source=chatgpt.com
22. The Castrati: A dark corner in music history [You Tube] URL: https://www.earlymusicsources.com/youtube/castrati?utm_source=chatgpt.com
23. Vocal Pedagogy.com [Elektronnyi resurs]. URL: https://vocalpedagogy.com/vocal-pedagogue/pier-francesco-tosi/?utm_source=chatgpt.com

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Про авторів

Тетяна Белінська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, E-mail: belinska_tet@ukr.net

Наталія Лановенко, заслужена артистка України, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: lannat831611@gmail.com

Світлана Басовська, викладач кафедри вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: svitlana.basovska@vspu.edu.ua

Марія Червоній, заслужена артистка України, викладач, провідний концертмейстер кафедри вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: mariachervoniy@gmail.com

About the Authors

Tetiana Belinska, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Vitaliy Gazinsky Chair of Vocal and Choral Training of Theory and Methods of Music Education Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: belinska_tet@ukr.net

Nataliia Lanovenko, Honoured Artist of Ukraine, Senior Lecturer at the Vitaliy Gazinsky Department of Vocal and Choral Training of Theory and Methods of Music Education Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: lannat831611@gmail.com

Svitlana Basovska, Lecturer at the Vitaliy Gazinsky Department of Vocal and Choral Training of Theory and Methods of Music Education Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine,
e-mail: svitlana.basovska@vspu.edu.ua

Maria Chervonii, Honoured Artist of Ukraine, Lecturer, Leading Concertmaster of the Vitaliy Gazinsky Department of Vocal and Choral Training of Theory and Methods of Music Educationof Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: lannat831611@gmail.com

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)